

Gesprek tussen Romain Rolland en Stalin op 28 juni 1935ⁱ

Stalin: Ik ben blij te kunnen praten met 's werelds grootste schrijver.

Romain Rolland: Ik betreur het ten zeerste dat mijn gezondheid mij niet toestond eerder deze grote nieuwe wereld te bezoeken, waarop wij allen trots zijn en waarop wij onze hoop hebben gevestigd. Met uw toestemming zou ik tot u willen spreken in mijn dubbele hoedanigheid van oude vriend en sympathisant van de USSR., en van getuige uit het Westen, waarnemer en vertrouweling van de jeugd en sympathisanten uit Frankrijk.

U moet weten wat de USSR vertegenwoordigt in de ogen van duizenden mensen in het Westen. Zij kennen het op een zeer verwarde manier, maar het belichaamt hun hoop, hun idealen, die vaak verschillend en soms tegenstrijdig zijn. In de huidige ernstige economische en morele crisis verwachten zij van het leiderschap van de USSR, richtlijnen en een antwoord op hun onzekerheden.

Het is duidelijk dat het moeilijk is hen tevreden te stellen. De USSR heeft haar eigen taak, die immens is, haar werk van opbouw en verdediging; en zij zou alles daaraan moeten wijden: de beste richtlijn die zij kan geven is door haar voorbeeld. Zij wijst de weg door haar eigen activiteit.

Zij kan echter niet voorbijgaan aan de grote verantwoordelijkheid die de huidige wereldsituatie haar oplegt - deze verantwoordelijkheid, die in zekere zin "dwingend" is, om te waken over de massa's van andere landen die hun vertrouwen in haar hebben gesteld. Het is niet genoeg om de beroemde woorden van Beethoven te citeren: "O mens, help uzelf!" Zij hebben hulp en advies nodig.

Welnu, om dit doeltreffend te kunnen doen, moeten wij rekening houden met het temperament en de ideologie van elk land - ik zal hier alleen over Frankrijk spreken. Gebrek aan kennis van die ideologie kan leiden - in feite veroorzaakt - tot ernstige misverstanden.

Verwacht van het Franse publiek, zelfs van de sympathisanten, niet de "dialectiek" van het denken, die in de USSR een tweede natuur is geworden. Door hun temperament zijn de Fransen gewend aan een abstracte logica van redeneren volgens een rechte lijn, minder experimenteel dan deductief. Men moet het goed kennen om het te overwinnen. Het is een volk met een mentaliteit, die gewend is te redeneren. Men moet hen altijd redenen geven voor hun handelen.

Naar mijn mening houdt de USSR zich in haar beleid niet genoeg bezig met het geven van de redenen voor bepaalde van haar acties aan haar buitenlandse vrienden. Het ontbreekt haar nochtans niet aan rechtvaardige en overtuigende redenen.

Maar het lijkt ongeïnteresseerd, en dat is, denk ik, een ernstige fout, omdat het kan en zal leiden tot verkeerde interpretaties of opzettelijk valse interpretaties, van bepaalde feiten die verwarring zaaien onder duizenden van haar sympathisanten. Het is omdat ik onlangs deze verwarring bij vele goede mensen in Frankrijk heb gezien, dat ik dit onder uw aandacht breng.

U zegt ons dat het de taak is van onze intellectuelen en sympathisanten om deze acties uit te leggen. Wij zijn niet geheel tegen deze taak opgewassen - en in de eerste plaats omdat wij zelf slecht geïnformeerd zijn: wij beschikken niet over de nodige middelen om ze te doen begrijpen en uit te leggen.

Het lijkt mij dat er in het Westen een bureau van intellectueel begrip zou moeten zijn - een beetje zoals de VOKSⁱⁱ - maar van een meer politieke aard. Anders stapelen de misverstanden zich op, en zonder een geaccrediteerd bureau van de USSR is er niemand die ze kan ophelderen.

Men zou kunnen denken dat het voldoende is om de verwarring mettertijd te laten verdwijnen. Maar ze verdwijnen niet, ze verdichten zich. Vanaf het begin moet men handelen en ze laten verdwijnen als ze zich voordoen. Hier zijn enkele voorbeelden:

Zoals haar soeverein recht is, neemt de regering van de USSR-beslissingen, of het nu gaat om vonnissen, vonnissen in processen of wetten die de gebruikelijke straffen hervormen. In sommige gevallen leidden de betrokken kwesties of personen tot een algemene belangstelling en impact; en om de een of andere reden is de buitenlandse opinie hartstochtelijk. Het zou gemakkelijk zijn om problemen te vermijden. Waarom doen we dat niet?

U had gelijk om de medeplichtigen van de samenzwering waarvan Kirov het slachtoffer was, krachtig te straffen. Maar door de samenzweerders aan te klagen, laat u het publiek in Europa en de wereld weten hoe groot de verantwoordelijkheid van de veroordeelden is. - U stuurde Victor Serge voor drie jaar naar Orenburg, en dit was een veel minder belangrijke zaak; maar waarom mocht het zich zo lang, twee jaar lang, ontwikkelen onder de Europese publieke opinie?

Serge is een Franse schrijver van wie de waarde vaststaat; ik ken hem niet persoonlijk, maar ik ben bevriend met verschillende van zijn vrienden. Zij bestoken mij met vragen over zijn verbanning naar Orenburg en de behandeling die hij krijgt. Ik ben er zeker van dat u niet zo gehandeld zou hebben zonder ernstige redenen.

Maar waarom hebt U die redenen niet van bij het begin uiteengezet, in de ogen van het Franse publiek, dat zijn onschuld opeist; het is altijd zeer gevaarlijk, in het land van de Calas- en Dreyfus-affairesⁱⁱⁱ om een veroordeelde het middelpunt te laten worden van een beweging van algemeen protest. Een ander geval van een heel andere aard: de Sovjetregering heeft een wet uitgevaardigd betreffende de bestraffing van misdadige kinderen boven de leeftijd van 12 jaar. De tekst van de wet is niet algemeen bekend; en zelfs indien hij bekend zou zijn, leidt hij tot een formidabel verzet.

De doodstraf schijnt voor deze kinderen te zijn opgeschort. - Ik begrijp heel goed waarom men angst moet inboezemen bij degenen die onverantwoordelijk zijn en bij degenen die van deze onverantwoordelijkheid willen profiteren. Maar het publiek begrijpt dit niet. Het ziet de dreiging gemaakt, of in de handen van rechters die het kunnen gebruiken naar gelang van hun stemming. Dit kan de bron worden van een zeer grote protestbeweging. Dit moet onverwijld worden tegengegaan.

Tenslotte kom ik op het grote misverstand dat momenteel bestaat over het probleem van de oorlog en de houding die men tegenover dit probleem moet aannemen. Ik denk dat dit probleem al lang geleden in Frankrijk had moeten worden bestudeerd.

Vele jaren geleden heb ik met Barbusse (X) en met mijn communistische vrienden gesproken over het gevaar van een onvoorwaardelijke campagne tegen de oorlog. Het lijkt mij noodzakelijk de verschillende gevallen van oorlog die zich kunnen voordoen te bestuderen en te bepalen welke houding men ten opzichte van elk van die gevallen moet aannemen. Zoals ik het begrijp, heeft de USSR vrede nodig, zij wil vrede. Maar haar zaak wordt niet vereenzelvigd met pacifisme. Pacifisme kan in sommige gevallen een overgave aan fascisme zijn, dat op zijn beurt oorlog voortbrengt.

In dit opzicht ben ik niet tevreden met bepaalde richtlijnen van de beweging die door het Internationale Congres van Amsterdam in 1932 tegen oorlog en fascisme zijn uitgevaardigd, omdat de resoluties, die iets te vaag zijn, twijfel zaaien over de kwestie van de tactiek tegen de oorlog. Op dit moment is de mening niet alleen van Franse pacifisten, maar ook van veel vrienden van de USSR, met een socialistische en bijna communistische geest, verward. Zij botst met de militaire alliantie tussen de USSR en de regering van de Franse imperialistische democratie.

Dit veroorzaakt verwarring in de geest. Dit is een van de grote vragen van dialectiek en revolutionaire tactiek die opgehelderd moeten worden. Dit moet in het openbaar gebeuren, met alle openhartigheid en duidelijkheid die mogelijk zijn.

Dit zijn de belangrijkste dingen die ik te zeggen had. Ik verontschuldig mij dat ik te lang heb gesproken.

Stalin: Nee, nee! Ik ben zeer blij naar u te luisteren. Ik sta geheel tot uw beschikking.

Als ik nu mag antwoorden, laat mij dat dan doen op alle punten.

Allereerst over de oorlogskwestie. Onder welke voorwaarden hebben wij onze overeenkomst met Frankrijk gesloten op het gebied van wederzijdse hulp?

Nu zijn er in Europa, in de hele kapitalistische wereld, twee staatsstelsels ontstaan: een stelsel van fascistische staten, waar alles wat leeft met mechanische middelen wordt onderdrukt; waar de arbeidersklasse en haar denken met mechanische middelen worden gesmoord; waar men niet kan ademen - en een ander staatsstelsel, dat de overblijfselen zijn van oude tijden - het stelsel van democratische burgerlijke staten.

Deze laatste zouden de arbeidersbeweging ook wel willen verstikken, maar zij doen dat met andere middelen: zij hebben nog een parlement, een beetje vrije pers, legale partijen, enz.

Er is een verschil! Het is waar dat ook deze democratieën de vrijheid beperken, maar toch blijft er een zekere mate van vrijheid bestaan, en kan men min of meer ademen. - Tussen de twee systemen bestaat een internationale strijd.

En we zien dat deze strijd van dag tot dag bitterder wordt. De vraag wordt gesteld: moet de regering van de arbeidersstaat onder deze omstandigheden neutraal blijven

en op geen enkele manier betrokken raken? - Neen! Zij moet zich er wel mee bemoeien, want neutraal blijven zou het voor de fascistena gemakkelijker maken de overwinning te behalen; en de overwinning van de fascistena is een bedreiging voor de USSR en daarom een bedreiging voor de arbeidersklasse wereldwijd.

Maar als de regering van de USSR zich in de strijd mengt, aan welke kant moet zij zich dan opstellen?

Natuurlijk aan de kant van de bourgeois-democratische regeringen, die niet proberen de vrede te verbreken. De USSR heeft er dus belang bij dat Frankrijk goed bewapend is tegen eventuele aanvallen van de fascistische agressorstaten.

Door ons te engageren, werpen wij ons op de weegschaal in de strijd tussen fascisme en anti-fascisme, tussen agressie en niet-agressie; nog een gewicht dat de weegschaal doet doorslaan naar de kant van anti-fascisme en niet-agressie. Dat is de basis van onze overeenkomst met Frankrijk.

Ik spreek vanuit het standpunt van de USSR als staat. - Maar moet de Communistische Partij in Frankrijk hetzelfde standpunt innemen over de oorlogskwestie? - Ik denk van niet! In Frankrijk is zij niet aan de macht. In Frankrijk zijn de kapitalisten, de imperialisten aan de macht; de Franse Communistische Partij is slechts een kleine oppositiegroepering.

Is er een garantie dat de Franse bourgeoisie het leger niet zal inzetten tegen de Franse arbeidersklasse? Zeker niet.

De USSR heeft een overeenkomst met Frankrijk voor wederzijdse bijstand tegen een agressor, tegen een aanval van buitenaf. Maar dit is geen overeenkomst en kan ook geen overeenkomst zijn die garandeert dat de Franse regering haar leger niet zal gebruiken tegen de Franse arbeidersklasse.

Zoals u ziet, is de situatie van de Communistische Partij in de USSR niet dezelfde als die van de Communistische Partij in Frankrijk. Het is duidelijk dat het standpunt van de Communistische Partij in Frankrijk niet kan samenvallen met dat van de Communistische Partij in de USSR, die aan de macht is.

Daarom ben ik van mening dat het standpunt van de Franse Communistische Partij in de kern hetzelfde moet blijven als vóór de overeenkomst van de USSR met Frankrijk. Dit betekent echter niet dat als, ondanks de inspanningen van de communisten, de oorlog wordt opgelegd, de communisten de oorlog moeten boycotten, het werk in de fabrieken moeten saboteren, enz.

Wij bolsjewieken, hoewel we tegen de oorlog waren en voor de nederlaag van de tsaristische regering, hebben de wapens nooit afgewezen. Wij zijn nooit voorstanders geweest van sabotage van het werk in de fabrieken, of van een boycot van de oorlog. Integendeel, toen de oorlog onvermijdelijk werd, zijn we in het leger gegaan, we hebben leren schieten, wapens te gebruiken; en vervolgens hebben we deze wapens gericht tegen onze klassenvijanden.

Wat betreft de vraag of het de USSR geoorloofd is overeenkomsten te sluiten met bourgeois-staten, deze vraag werd positief beantwoord toen Lenin nog leefde, en op

zijn initiatief. Trotski was toen een groot voorstander van deze oplossing; maar nu is hij dat kennelijk vergeten...

U zei dat we onze vrienden in het Westen moeten begeleiden. Ik moet zeggen dat wij bang zijn om zo'n taak op ons te nemen. Wij nemen het niet op ons om hen te begeleiden, omdat het moeilijk is om richtlijnen op te stellen voor mensen die in een heel andere omgeving leven, onder totaal andere omstandigheden.

Elk land heeft zijn eigen omstandigheden; en om deze andere mensen vanuit Moskou de weg te wijzen zou van onze kant te pretentiefus zijn. Wij beperken ons tot het geven van de meest algemene adviezen. Anders zouden wij een verantwoordelijkheid op ons nemen die wij niet zouden kunnen dragen.

Wij hebben zelf ervaren wat er gebeurt als buitenlanders van veraf leidinggeven. Voor de oorlog - of liever, in het begin van de eeuw - vormde de Duitse sociaal-democratie de kern van de sociaal-democratische Internationale, en wij Russen waren haar discipelen. In die tijd probeerden zij ons te leiden.

En als wij hun de kans hadden gegeven ons te leiden, dan hadden wij zeker niet de bolsjewistische partij gehad of de revolutie van 1905; dan hadden wij dus ook niet de revolutie van 1917 gehad. De arbeidersklasse van elk land moet haar eigen communistische leiders hebben. Anders is het onmogelijk te leiden.

Zeker, als onze vrienden in het Westen slecht op de hoogte zijn van de redenen van de daden van de Sovjetregering en als zij vaak niet weten hoe zij op onze vijanden moeten reageren, betekent dit dat onze vrienden zich ook niet beter weten te wapenen dan onze vijanden. Dit betekent ook dat wij onze vrienden niet voldoende bewapenen. We zullen proberen hier iets aan te doen.

U zegt dat onze vijanden veel laster en stommiteiten tegen het Sovjetvolk slingeren zonder dat wij die weerleggen. Dat is waar.

Alle soorten onzin en laster zijn verzonnen door de vijanden van de USSR. Soms zijn wij in verlegenheid gebracht om ze te weerleggen, omdat ze te fantastisch en te duidelijk absurd zijn. Ze schrijven bijvoorbeeld dat ik met het Rode Leger tegen Vorosjilov (X) marcheerde, dat ik hem gedood heb; en zes maanden later zijn ze vergeten wat ze gezegd hebben en schrijven ze in dezelfde krant dat Vorosjilov met het Rode Leger tegen mij marcheerde en mij gedood heeft - en daar voegen ze later aan toe dat Vorosjilov en ik een overeenkomst hadden gesloten... Is er een reden om dit alles te weerleggen?

Romain Rolland: Maar het is juist de volledige afwezigheid van weerleggingen en verklaringen die dit domme rumoer aanmoedigt en hen in staat stelt hun laster te verspreiden.

Stalin: Misschien. Misschien hebt u gelijk. Zeker, we zouden agressiever kunnen reageren op dit geraaskal.

Laat mij nu reageren op uw opmerkingen over de wet betreffende de bestraffing van kinderen vanaf de leeftijd van twaalf jaar^{iv}. Dit decreet heeft een zuiver pedagogische betekenis. Wij wilden hen angst inboezemen, niet alleen de misdadige kinderen

(bandieten), maar vooral de organisatoren van dit banditisme onder kinderen. Men moet weten dat wij in onze scholen groepen van 12-15 kinderbandieten hebben ontdekt, jongens en meisjes, die proberen de beste leerlingen, "de schokwerkers"^v, te doden of te corrumperen.

In sommige gevallen lokken deze groepen meisjes naar de huizen van volwassenen, ze laten ze drinken en zetten ze aan tot prostitutie.

In andere gevallen werden de jongens die goed leerden op school en die schokwerkers waren, verdrongen in putten, of verwond, of op een of andere manier geterroriseerd.

Men ontdekte dat deze groepen van kleine bandieten georganiseerd en geleid werden door volwassen bandieten. Het is duidelijk dat de Sovjetregering deze misdaden niet kon negeren. Het decreet werd gepubliceerd om de volwassen bandieten bang te maken en te desorganiseren en onze kinderen tegen hen te beschermen. Tegelijk met dit decreet werd bij een ander decreet de verkoop, de aankoop en het bezit van Finse messen en dolken verboden.

Romain Rolland: Maar waarom publiceert u deze feiten niet? Op die manier zou men de redenen voor uw decreet kunnen begrijpen.

Stalin: Dit is niet zo eenvoudig als u denkt. In de USSR zijn er nog steeds veel corrupte mensen, politie, tsaristische ambtenaren, hun kinderen, hun verwanten, enz.

Deze mensen zijn niet gewend te werken, zij zijn boos, en zij zijn een vruchtbare bodem voor allerlei misdaden. Wij vrezen dat de publicatie van deze escapades en misdaden van de jonge bandieten voor deze elementen, die uit hun normale omgeving zijn gehaald, een besmettelijk effect zou hebben en hen tot soortgelijke misdaden zou aanzetten.

Hadden wij bovendien publiekelijk kunnen verklaren dat ons decreet was uitgevaardigd met een pedagogische (preventieve) bedoeling, om de criminele elementen af te schrikken? Dat konden we natuurlijk niet doen, want in dat geval zou de wet in de ogen van de criminelen alle kracht verloren hebben.

Romain Rolland: Dat is juist. Dat kon u niet doen.

Stalin: Ik moet daaraan toevoegen dat er tot nu toe nog geen enkel geval is geweest van toepassing van de strengste artikelen van dit decreet over criminele kinderen; en hopelijk zal dat ook niet gebeuren.

U vraagt waarom wij de terroristische misdadigers niet in het openbaar berechten.

Neem bijvoorbeeld de zaak van de moord op Kirov. Misschien zijn we hiertoe aangezet door het gevoel van haat dat in ons opwilde tegen de moordenaars. Kirov was een groot man.

De moordenaars van Kirov begingen de gruwelijkste misdaden. We konden de emotie van zo'n misdaad niet negeren.

In werkelijkheid hadden de honderd mensen die we doodschoten^{vi} geen directe relatie met de moordenaars van Kirov vanuit juridisch oogpunt.

Maar zij waren door onze vijanden uit Polen, Duitsland en Finland gezonden; zij waren allen gewapend en belast met de opdracht terreurdaden te plegen tegen de leiders van de USSR en onder hen kameraad Kirov. Deze honderd mensen, blanke garde Russen, hebben er niet eens aan gedacht hun terroristische bedoelingen voor het militaire tribunaal te ontkennen.

“Ja, zeiden velen van hen, wij wilden en willen de Sovjetleiders elimineren; wij hoeven niet met jullie te praten; schiet ons neer als jullie niet willen dat wij jullie elimineren!”

Het leek ons dat het deze heren te veel eer zou verschaffen om hun misdaden voor een openbaar tribunaal te onderzoeken, met de hulp van hun verdedigers. Wij wisten dat na de afschuwelijke moord op Kirov, de terroristische misdadigers zouden proberen hun gruwelijke plannen uit te voeren tegen andere leiders.

Om dat te voorkomen, namen wij de onaangename taak op ons om deze heren neer te schieten. Dat is de logica van macht. In dergelijke gevallen moet de macht sterk, standvastig en onbevreesd zijn. Anders is zij geen macht; zij zal niet als macht worden aanvaard.

De Franse Communards^{vii} hebben dit niet begrepen; zij waren duidelijk te zacht en besluiteloos: dat is wat Karl Marx hen verweet. En dat is de reden waarom zij verloren en de Franse bourgeoisie hen niet spaarde. Dit was een les voor ons.

Nadat we de hoogste straf voor de moord op Kirov hadden toegepast, wilden we die in de toekomst niet nog eens hoeven toe te passen. Maar helaas hangt dit niet helemaal van ons af.

U moet ook bedenken dat wij niet alleen vrienden hebben in het Westen, maar ook in de USSR., en terwijl onze vrienden in het Westen ons de grootst mogelijke inschikkelijkheid jegens onze vijanden aanbevelen, eisen onze vrienden in de USSR- vastberadenheid; zij eisen bijvoorbeeld dat Zinovjev en Kamenjev worden doodgeschoten, omdat zij de aanstichters zijn van de moord op Kirov. Ook dit kunnen we niet negeren.

Ik zou uw aandacht willen vestigen op het volgende. De arbeiders in het Westen werken acht, tien en twaalf uur per dag. Zij hebben gezinnen, vrouwen en kinderen; zij moeten in hun levensonderhoud voorzien. Zij hebben geen tijd om boeken te lezen en daaruit gedragsregels te trekken.

Zij geloven niet veel in boeken, omdat zij weten dat de bourgeois schrijvers hen vaak bedriegen. Daarom geloven zij alleen in feiten, alleen in die feiten die zij zelf zien en die zij met hun handen kunnen aanraken.

En nu zien deze arbeiders dat in het Oosten van Europa een nieuwe staat is verschenen, een arbeiders- en boerenstaat, waar geen plaats meer is voor de kapitalisten en de landheren, waar de arbeid regeert, en waar de werkende mens ongekende eerbewijzen geniet.

Hieruit concluderen de arbeiders: - “Zo kan men leven zonder uitbuiters. De overwinning van het socialisme is dus heel goed mogelijk.” - Dit feit, het feit van het

bestaan van de USSR, is van cruciaal belang voor de revolutie van de arbeiders in alle landen van de wereld.

De bourgeoisie van alle landen weet dit, en zij haat de USSR met een beestachtige haat.

Dit is precies de reden waarom de bourgeoisie in het Westen ons Sovjetleiders zo snel mogelijk dood wil hebben. Daarom organiseren zij terroristenbendes; zij sturen die via Duitsland, Polen en Finland de USSR binnen, zonder daarvoor geld of andere middelen te sparen...

En hier: zeer onlangs ontdekten we terroristische elementen onder ons in het Kremlin. We hebben een overheidsbibliotheek, en er zijn bibliothecarissen die naar de huizen van onze kameraden in het Kremlin gaan om hun bibliotheken op orde te houden.

En we ontdekten dat sommige van deze bibliothecarissen door onze vijanden werden gerekruteerd om terroristische daden uit te voeren! Het moet gezegd dat de meeste van deze vrouwen de overblijfselen zijn van de bourgeoisie en de landherenklasse, klassen die vroeger de overhand hadden en nu verpletterd zijn.

En nu hebben we ontdekt dat deze vrouwen gif bij zich droegen, en dat ze van plan waren enkele van onze kameraden te vergiften! Natuurlijk hebben we ze gearresteerd; we wilden ze niet neerschieten, maar we hebben ze geïsoleerd. Dit is nog een feit dat de wreedheid van onze vijanden aantoont en de noodzaak voor het Sovjetvolk om waakzaam te zijn.

Ziet u: de bourgeoisie strijdt vrij hevig tegen de Sovjets; en dan, in hun pers, roepen zij tegen de wreedheid van het Sovjetvolk. Aan de ene kant schuiven ze ons terroristen, moordenaars, bandieten en gifmengers op de mouw; en aan de andere kant schrijven ze artikelen over de onmenselijkheid van de bolsjewieken...

Wat Victor Serge betreft, ik ken hem niet, en ik heb niet de gelegenheid om u onmiddellijk te informeren.

Romain Rolland: Mij is verteld dat hij is vervolgd wegens trotskisme.

Stalin: Ja, nu herinner ik het mij... Hij was niet alleen een trotskist; hij is een schurk, een oneerlijk man.

Hij probeerde de Sovjetmacht te ondermijnen, maar hij slaagde niet. Met betrekking tot hem zijn de Trotskisten zojuist een debat begonnen in het Congres voor de Verdediging van de Cultuur in Parijs.

Victor Serge is nu vrijgelaten in Orenburg en ik denk dat hij daar werkt. Hij heeft natuurlijk niet geleden onder martelingen, mishandelingen, etc. Dat is allemaal onzin! We hebben hem niet nodig, en we kunnen hem op elk moment naar Europa laten gaan.

Romain Rolland: Men heeft mij verteld dat Orenburg een soort woestijn is.

Stalin: Het is geen woestijn maar een prachtige stad. Ik heb vier jaar in ballingschap doorgebracht in een woestijn, in de regio Turukhan. Daar is het 50° tot 60° koud.... En wat dan nog, ik heb het verdragen!

Romain Rolland: Ik zou u nog twee woorden willen zeggen over een ander onderwerp dat voor ons, de intelligentsia in het Westen, en voor mij in het bijzonder, van bijzonder belang is - dat is te weten komen over het nieuwe humanisme, dat u, kameraad Stalin, hebt verkondigd. Als u zich herinnert, hebt u in een recente prachtige toespraak gezegd dat het meest waardevolle en beslissende van al het bestaande kapitaal in de wereld de mens is^{viii}.

De nieuwe mens en de nieuwe cultuur die uit hem voortkomt. Niets kan de geest van de wereld beter voor de doelstellingen van de Revolutie winnen dan hem deze grote nieuwe wegen van het proletarisch humanisme aan te bieden, deze synthese van de krachten van de menselijke geest.

De erfenis van Marx en Engels, het intellectuele aspect, de verrijking van de geest van ontdekking en schepping, is misschien het minst bekend in het Westen; en dit is niettemin datgene waarvan bekend is dat het meer effect heeft op de volkeren van ontwikkelde cultuur zoals de onze.

Ik ben blij te zien dat onze jonge intelligentsia de laatste tijd een grotere en meer diepgaande kennis van het marxisme begint te krijgen.

Tot voor kort probeerden de leraren en historici de leer van Marx en Engels in de schaduw te houden of in diskrediet te brengen.

Maar thans tekent zich een nieuwe tendens af, zelfs aan de prestigieuze universiteiten. Onder leiding van professor Wallon^{ix} van de Sorbonne is onlangs een zeer interessante verzameling lezingen en discussies verschenen onder de titel "In het licht van het marxisme": het hoofdthema van dit boek is de rol van het marxisme in het wetenschappelijk denken van vandaag.

Als een dergelijke beweging zich ontwikkelt, zoals ik hoop, en als wij de ideeën van Marx en Engels op die manier weten uit te dragen en te populariseren, zal zij het diepst weerklinken in de ideologie van onze intelligentsia.

Stalin: Ons uiteindelijke doel, het doel van marxisten, is mensen te bevrijden van uitbuiting en onderdrukking, en zo het individu vrij te maken. Het kapitalisme, dat de mensen in de netten van uitbuiting hult, ontnemt het individu die vrijheid.

Onder het kapitalisme kunnen slechts zeer weinig mensen, de rijksten, min of meer vrij worden. De meerderheid van de mensen onder het kapitalisme kan geen persoonlijke vrijheid genieten.

Romain Rolland: Dat is duidelijk.

Stalin: Door de ketenen van de uitbuiting te breken, zullen wij het individu bevrijden. Zoals Engels heel goed zei in Anti-Dühring, zal het communisme, wanneer het de ketenen van de uitbuiting verbreekt, ons in een sprong doen overgaan van het rijk van de noodzaak naar het rijk van de vrijheid.

Het is onze taak het individu te bevrijden, zijn capaciteiten te ontwikkelen, in hem de liefde en de waardering voor het werk opnieuw aan te wakkeren. Momenteel scheppen wij geheel nieuwe levensvoorwaarden, een geheel nieuw type mens is aan het verschijnen, het type mens dat houdt van en respect heeft voor werk.

Wij haten lui lakken en luie mensen; in de fabrieken worden zij in zakken gewikkeld (letterlijk "in stukken rogoja" [matten]), en in kruiwagens naar buiten gebracht. De eerbied voor het werk, de liefde voor het werk, het creatieve werk, het "schokwerk" - dat is de overheersende toon van ons leven.

De schokarbeiders zijn degenen die geliefd zijn en gewaardeerd worden; zij zijn nu het middelpunt van ons nieuwe leven, onze nieuwe cultuur.

Romain Rolland (staat op): Dat is goed. - Het spijt me dat ik u zo lang heb opgehouden.

Stalin: Zeg dat niet!

Romain Rolland: Dank u dat u mij de gelegenheid hebt gegeven met u te praten.

Stalin: Uw dank brengt mij enigszins in verwarring. Gewoonlijk bedankt men mensen van wie men niets goeds verwacht. Dacht u dat ik u niet goed genoeg zou ontvangen?

Romain Rolland: Eerlijk gezegd mag ik u zeggen dat ik dit niet gewend ben. Nergens heb ik zo'n ontvangst gekregen als in Moskou.

Stalin: U bent van plan Gorki te ontmoeten, morgen de 29e?

Romain Rolland: We hebben afgesproken dat Gorki morgen naar Moskou komt. Wij zullen met hem naar zijn datsja gaan; en later zal ik misschien ingaan op uw aanbod om ook een tijdje in uw datsja te verblijven.

Stalin (lachend): Ik heb geen datsja. Wij Sovjetleiders hebben geen datsja. Het is slechts een van de vele reserve datsja's die eigendom zijn van de Staat.

Ik ben het niet die u deze datsja aanbiedt; het is de Sovjetregering, dat wil zeggen: Molotov, Voroshilov, Kaganovich en ik. U zult het er heel comfortabel hebben, er rijden geen trams of treinen. Je kunt er goed uitrusten. De datsja staat nog steeds tot uw beschikking. En als je wilt, kun je ervan genieten zonder bang te zijn iemand lastig te vallen. Gaat u de 30e naar het festival van de Lichamelijke Cultuur?

Romain Rolland: Ja, dat zou ik graag willen. Ik vraag u mij de gelegenheid te geven. - En misschien staat u mij toe, wanneer ik in de datsja van Gorky kom, of in de datsja die u mij zo vriendelijk aanbiedt, dat ik u weer kan zien en met u kan praten.

Stalin: Doe dat alstublieft. Als u wilt, sta ik geheel tot uw beschikking, en ik zal graag naar u toe komen in de datsja. En de mogelijkheid voor u om de parade bij te wonen zal worden gegarandeerd.

Officiële tekst van het interview van Stalin door Romain Rolland - 1935

Beoordeeld door Stalin en Romain Rolland

28 juni 1935.

Bron: De originele Franse tekst is afkomstig van <http://www.centremlm.be/Texte-officiel-de-l-entretien-de-Staline-avec-Romain-Rolland-1935>. Het is ook te vinden in Cahiers Romain Rolland, vol. 29, Voyage a Moscou (juin- juillet 1935), dat zijn volledige aantekeningen bevat over zijn bezoek aan de Sovjet-Unie in 1935.

<https://mltoday.com/from-the-archives-1935-interview-of-stalin-by-romain-rolland/>

ⁱ Commentaar van **George Gruenthal de Engelse** vertaler, 2017

Dit interview met Stalin door de bekende Franse schrijver Romain Rolland is al meer dan 80 jaar oud. Het brengt een aantal belangrijke kenmerken van het leven in de Sovjet-Unie aan het licht. Zo wijst Stalin erop dat een groot aantal contrarevolutionairen illegaal de Sovjet-Unie was binnengekomen om Sovjetleiders te vermoorden. Velen van hen werden gevangen genomen en de meesten van hen werden doodgeschoten. Deze contrarevolutionairen uit het buitenland kregen gezelschap van binnenlandse reactionairen. Er waren ook kleine groepen jonge kinderen die door volwassenen werden aangezet tot het plegen van aanslagen op schokwerkers, en de Sovjet-Unie zag zich genoodzaakt de leeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid te verlagen om deze kinderen af te schrikken van criminele activiteiten.

Het interessantste deel van het interview gaat echter over Stalins verklaring dat er soms verschillende standpunten kunnen bestaan tussen de USSR als socialistische staat en die van een communistische partij in een kapitalistisch land. Stalin neemt het voorbeeld van het pact voor wederzijdse bijstand dat de Sovjet-Unie in 1935 met Frankrijk sloot, gericht tegen de fascistische mogendheden. Stalin wijst erop dat dit niet betekent dat de Franse communistische partij, die niet aan de macht was, haar standpunt tegen de Franse kapitalistische regering moest wijzigen, aangezien niets de Franse regering ervan weerhield de wapens tegen de Franse arbeiders in te zetten.

Men zou dit standpunt ook kunnen toepassen op de situatie van juni 1940, toen het grootste deel van Frankrijk bezet was door nazi-Duitsland. Hoewel het aanvalsverbod tussen de Sovjet-Unie en Duitsland nog steeds van kracht was, betekende dit niet dat de Franse CP het Franse volk niet had mogen organiseren om tegen de nazi-bezetting te vechten. Inderdaad, na de oorlog bekritiseerde de Franse bourgeoisie onder Charles de Gaulle de CP voor het niet vechten tegen de Duitse bezetting totdat de Sovjet-Unie werd aangevallen in juni 1941.

Tenslotte verduidelijkt Stalin ook het verhaal van "Stalin's datsja's". Hij wees erop dat hij en andere Sovjetleiders geen eigen datsja's hadden, alleen dat bepaalde datsja's voor hun gebruik werden toegewezen door de Sovjetregering.

ⁱⁱ All-Union Society for Cultural Relations with Foreign Countries

ⁱⁱⁱ **Alfred Dreyfus** was een joodse artilleriekapitein in het Franse leger die in 1894 valselijk werd veroordeeld wegens het doorgeven van militaire geheimen aan de Duitsers. Hij werd pas in 1904 vrijgesproken.

Jean Calas was een protestantse koopman die in 1762 werd geëxecuteerd nadat hij ten onrechte was veroordeeld voor de moord op een van zijn zonen die zich openlijk tot het katholicisme had bekeerd. Hij werd postuum vrijgesproken nadat zijn zaak werd opgepakt door de Franse schrijver Voltaire, die een voorstander was van vrijheid van godsdienst.

^{iv} Deze wet verlaagde de leeftijd van strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor bepaalde ernstige misdrijven tot 12 jaar. Voor een interessante studie van de Sovjetwetten met betrekking tot kinderen, zie het artikel van John N. Hazard in de *University of Chicago Law Review*, Volume 5, Issue 3, Article 7 (1938) vooral blz. 442-444, beschikbaar op: <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1567&context=uclev>, vooral blz. 19-21 van pdf.

^v Titels toegekend aan helden van de socialistische arbeid in de Sovjet-Unie.

^{vi} “De personen die onlangs in verschillende steden van de USSR zijn terechtgesteld op grond van door de rechtbanken opgelegde straffen... zijn schuldig bevonden aan het beramen en uitvoeren van terreurdaden. De meesten van hen zijn illegaal vanuit het buitenland de Sovjet-Unie binnengekomen en bleken bommen, granaten, revolvers en andere wapens in hun bezit te hebben. In de rechtszaal gaven zij openlijk toe dat zij vijanden van de Sovjet-Unie waren en bekenden zij de misdaden te hebben begaan waarvan zij beschuldigd werden”. (Ivan Maisky; Verklaring over het proces en de executie van terroristen (2 januari 1935), in: Jane Degras (Ed.): 'Sovjet Documents on Foreign Policy', Deel 3; Londen; 1953; p. 100). Maisky was de Sovjet-ambassadeur in Londen op dat moment.

^{vii} Leden van de Parijse Commune van 1871. Marx en Engels prezen hun heldenmoed bij het omverwerpen van de bourgeois regering in Parijs, maar hadden kritiek op hen omdat zij er niet in slaagden de Bank van Frankrijk in beslag te nemen en naar het contrarevolutionaire hoofdkwartier in Versailles op te marcheren. De Commune werd na een periode van 72 dagen verslagen. Zie Marx: *De burgeroorlog in Frankrijk*, en Engels inleiding tot de uitgave van 1891.

^{viii} De verwijzing is naar Stalins toespraak tot de afgestudeerden van de Academies van het Rode Leger van 6 mei 1935.

^{ix} Henri Wallon “A la lumiere du marxisme”